

Edukacja psychoseksualna dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną

Data dodania: 2009-07-14 11:17:37

Autor: Marta Samusiewicz

Podstawa programowa kształcenia uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym w szkołach podstawowych i gimnazjach nakłada na nauczycieli tych placówek obowiązek rozwijania autonomii tych uczniów, a w szczególności m. in. obowiązek wyposażenia ich w takie umiejętności i wiadomości, by zdobyli maksymalną niezależność życiową w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb oraz by mogli uczestniczyć w różnych formach życia społecznego na równi z innymi. Co prawda w żadnym miejscu tego dokumentu nie powiedziano wprost, że należy prowadzić w szkole zajęcia potocznie zwane wychowaniem seksualnym, ale wynika to z rozwinięcia głównych celów edukacyjnych.

Temat ten budzi wiele pytań, wątpliwości i kontrowersji, a wynikają one między innymi z dwóch co najmniej powodów. Pierwszym jest fakt niejednoznacznego pojmowania seksualności, a drugi to fakt, że podejście do tego problemu jest zdeterminowane przede wszystkim światopoglądem środowiska w jakim dana osoba żyje oraz światopoglądem osób odpowiedzialnych za jej wychowanie. Gdy na to wszystko spojrzysz jeszcze przez pryzmat niepełnosprawności intelektualnej, wątpliwości i kontrowersji budzi się o wiele więcej np.

- na ile osoby z niepełnosprawnością intelektualną są w stanie samostanowić o swojej seksualności, a na ile musi lub powinno za nich robić to otoczenie?

- czy są one zdolne do szeroko rozumianej miłości ze wszystkimi konsekwencjami z niej płynącymi?

- czy zatem wszystkie aspekty tzw. Wychowania seksualnego dotyczą także uczniów z głębszą niepełnosprawnością intelektualną?

- jakie treści przekazywać uczniom?

- kto, kiedy i w jaki sposób ma realizować treści z zakresu tzw. Wychowania seksualnego?

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną potrzebują naszej pomocy w uczeniu się różnych rzeczy, bo sami nie są w stanie tego zrobić - jest to dla wszystkich jasne. Niejako więc automatycznie - jak to ujął J. Vanier „w dziedzinie wychowania seksualnego też tej pomocy potrzebują, wszak nie są osobami całkowicie niezależnymi”. Nie wolno więc nikomu z nas pozostawić ich bez pomocy. Zawsze musimy pamiętać, by osoby niepełnosprawne traktować indywidualnie, brać pod uwagę ich potrzeby, życzenia i

tęsknoty. Pamiętać też trzeba o tym, że w odniesieniu do osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną bardzo często bywa tak, że realne potrzeby niewiele lub wcale nie pokrywają się z tymi, które są przez nich manifestowane.

Mówiąc o prowadzeniu wychowania seksualnego na terenie szkoły, musimy pamiętać że dotyczy ono głównie uczniów, ale i nie tylko. By odniosło zamierzony efekt musimy także współpracować z rodzicami. Przepisy oświatowe (rozporządzenie nie wyłącza placówek dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną) wyraźnie stanowią, że rodzice muszą wyrazić zgodę na wprowadzanie takich treści do kręgów tematycznych. Ponieważ indywidualne programy, w których znajdują się również interesujące nas treści, muszą być zaakceptowane przez rodziców lub opiekunów ucznia. Wystarczy zgoda opiekuna na ich realizację, nie musimy żądać żadnych dodatkowych potwierdzeń.

CELE JAKIMI POWINIEN KIEROWAĆ SIĘ NAUCZYCIEL

- kształtowanie świadomości własnej tożsamości,
- rozbudzenie akceptacji dla własnej płci,
- kształtowanie elementarnych nawyków związanych z koniecznością ochrony poszczególnych części ciała,
- kształtowanie zachowań ogólnie przyjętych za właściwe dla danej płci,
- kształtowanie elementarnej poczucia odpowiedzialności za siebie i drugiego człowieka,
- uczenie społecznie akceptowanych form nawiązania kontaktu z innymi i wyrażania uczuć,
- uczenie zachowań prospołecznych w kontaktach interpersonalnych między osobami różnej płci,
- kształtowanie nawyków higienicznych,
- dostarczenie elementarnych informacji dotyczących budowy i funkcjonowania człowieka, jego rozwoju od poczęcia do śmierci, istoty małżeństwa i rodziny, funkcji jaką pełni poszczególni członkowie w rodzinie,
- rozwijanie świadomości istnienia zagrożeń (związanych z możliwością wykorzystania seksualnego) ze strony innych ludzi,
- Ćwiczenia nawyku zwracania się do osób znaczących o pomoc w sytuacjach tego wymagających.

ZAKRES TREŚCIOWY ORAZ TREŚCI SZCZEGÓŁOWE, KTÓRE MOŻE WYKORZYSTAĆ NAUCZYCIEL PODCZAS REALIZOWANIA ODPOWIEDNIH DZIAŁÓW PROGRAMOWYCH

Zakres treściowy	Hasła	Treści szczegółowe
------------------	-------	--------------------

„JA Z SAMYM SOBĄ, czyli samoobsługa	Ubieranie się	<ul style="list-style-type: none"> - dobór odzieży adekwatnie do sytuacji, w płci - troska o wygląd zewnętrzny - zakładanie bielizny.
	Higiena osobista	<ul style="list-style-type: none"> - nawyki higieniczne, - higiena intymna (w tym używanie podp czasie miesiączki), - zachowanie naturalnego wstydu (kiedy się wstydzić, a kiedy nie), - zabiegi pielęgnacyjne (w tym np. goleni - używanie przyborów toaletowych i kosmetyków,
	Potrzeby fizjologiczne	<ul style="list-style-type: none"> - zgłaszanie konieczności zmiany podpas - załatwianie potrzeb fizjologicznych, - zaspokajanie potrzeb seksualnych w spo akceptowany sposób,
	Sygnalizowanie odczuć płynących z ciała	<ul style="list-style-type: none"> - sygnalizowanie ewentualnego bólu brz związanego z miesiączką
	Autoorientacja	<ul style="list-style-type: none"> - świadomość płci, - akceptacja płci.
	Zachowanie się w sytuacjach niebezpiecznych	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość wykorzystania seksualnego (kto i co może zrobić), - obrona przed molestowaniem
	Ja jako członek rodziny	<ul style="list-style-type: none"> - skład rodziny, - rola rodziny, - funkcje osobowe w rodzinie, - relacje mężczyzny i kobiety w rodzinie, - formy okazywania uczuć, - kulturalne zachowanie się wobec członk rodziny

<p>„JA I OTOCZENIE,, czyli funkcjonowanie w środowisku społeczno-przyrodniczym</p>	<p>Ja jako uczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> - relacje między kolegami oraz między uczeńmi i pracownikami szkoły, - formy nawiązania kontaktu z innymi, - poprawne zachowanie chłopców w stosunku do dziewcząt (i odwrotnie) - zachowania „dozwolone” w szkole
	<p>Ja w społeczności lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sąsiedzi, znajomi oraz ich role w społeczeństwie, - zachowanie dystansu wobec nieznanych - właściwe zachowanie się w stosunku do innych osób.
	<p>Moje zdrowie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - budowa i funkcjonowanie ciała człowieka z szczególnym uwzględnieniem narządów płciowych, - zmiany w organizmie związane z dojrzewaniem, - ochrona i poszanowanie ciała człowieka - etapy rozwoju człowieka od poczęcia do śmierci, - szkodliwość niektórych zachowań kojarzonych z dorosłością (picie alkoholu, palenie papierosów, narkotyki), - zachowanie prozdrowotne (w tym oparcie się przed dokonaniem „złego” wyboru)
	<p>Ja w świecie kultury</p>	<ul style="list-style-type: none"> - szkodliwość niektórych filmów, audycji i publikacji... (problem pornografii) - dokonanie wyborów wartościowych (filmów, gazet, kolorowych czasopism), - możliwość odreagowania nadmiernego napięcia przez taniec, ruch...,
	<p>Ja jako dorosły</p>	<ul style="list-style-type: none"> - psychiczne i fizyczne atrybuty dorosłości - prawa i obowiązki osoby dorosłej, - role kobiety i mężczyzny, - przyjaźń, miłość i ich przejawy, - zachowania „dobre” i „złe” (oceniane p

	Ja jako człowiek wierzący	pryzmat odniesienia ich do Boga i jego pr - małżeństwo jako sakrament, - formy służby bogu np. bezżeństwo.
	Mój czas wolny	- dokonanie wyboru form spędzanie woln czasu (samotnie lub w towarzystwie), - kulturalne spędzanie wolnego czasu.

Cześć z podanych wyżej treści musi być realizowana systematycznie, w czasie codziennych czynności przewidzianych rytmem zajęć. Część natomiast może być realizowana w ramach oddzielnych działów tematycznych

Większości nam problem Stanowic może nie tyle dobór tematyki do poziomu funkcjonowania ucznia, ile sposób, w jaki mamy tą tematykę przekazać. Dlatego chcielibyśmy przedstawić przykładowe słownictwo do wybranych tematów.

1. Elementarne wiadomości o budowie i funkcjonowaniu ciała człowieka (ze szczególnym uwzględnieniem narządów płciowych)

Tok myślenia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Każdy z nas ma ciało. Ciało to ręce, nogi, głowa, brzuch... Ciało chłopca wygląda inaczej niż ciało dziewczynki (pan - mężczyzna) ma „siusia” nazywamy go członkiem. Dziewczynka (pani - kobieta) nie ma „siusia”, ma specjalny otwór, dziurkę - nazywamy ją pochwą. Nie widać członka i pochwy nie widać, bo wszyscy nosimy majtki. 2. By człowiek mógł jeść ma brzuch i żołądek, by mógł oddychać ma płuca, by mógł siusiać ma nerki. Dziewczynka (kobieta) ma też w brzuchu jajniki, a chłopiec (mężczyzna) ma jądra. Jajniki kobiety i jądra mężczyzny są po to by...
---------------------	---

Dostęp do pełnej treści możliwy po zalogowaniu.